

Statens järnvägar.

Instruktion

för

Ångfinkeldare

Fastställd av Kungl. Järnvägsstyrelsen
i december 1917.

Stockholm
K. L. Beckmans Boktryckeri
1917.

I. Allmänna föreskrifter.

Ångfinkeldares tjänsteuppgift är att ombesörja uppvärmning av vagnar. Då dessa gå i tågsätt, benämnes han åkande, och då de stå uppställda i vagnsätt å bangård, stationär ångfinkeldare. Då ej annorlunda angives, avses i det följande med benämningen ångfinkeldare åkande sådan.

Tjänsteuppgift.

Ångfinkeldare står under befäl av maskindirektören, maskinsektionsföreståndaren och vederbörande vagnbefäl. Vid tjänstgöring å tåg står han dessutom under befäl av tågbefälhavaren samt vagnskötaren, då sådan tjänstgör å tåget. I frågor rörande ordningen å station samt tillfälliga ändringar i tjänstgöringen står han under befäl av vederbörande stationsföreståndare.

Befäl.

Ångfinkeldare skall med ordning, punktlighet och nit fullgöra alla sina åligganden. Det åligger honom att förvärva sig kännedom om ändamål, anordning och verkningssätt av ångfinkans olika delar samt om tillvägagångssättet för att upptäcka och avhjälpa brister på nämnda delar. Han skall fördenskull hänvända sig till vederbörande vagnbefäl för erhållande av upplysning, i vad han finner vara oklart.

Fullgörande av tjänsteåligganden.

Ångfinkeldare skall under tjänstgöring uppehålla sig i eller bredvid ångfinkan, såvida

Tillträde till pannrum.

ej andra tjänstegöromål påkalla hans närvaro på annat håll, Han får ej utan tillstånd av vederbörande befäl medgiva obehörig person tillträde till ångfinkans pannrum.

*Kännedom
om ban-
profil, tid-
tabell och
bromsare-
instruktion.*

Ångfinkeldare skall beträffande de bansträckor, å vilka han skall tjänstgöra, såväl genom studium av den å tjänstgöringstidtabellen intagna profilen som genom direkt iakttagelse förskaffa sig kännedom om de viktigaste lutningsförhållandena samt om de stationer, där bränsle och vatten kunna erhållas. Han skall dessutom känna instruktionen för bromsare samt tidtabellen för det tåg, å vilket han tjänstgör.

Vad i denna instruktion säges om ångfinka gäller i tillämpliga delar även om för stationär vagnuppvärmning använt lokomotiv.

II. Speciella föreskrifter.

1. Att iakttaga vid övertagande av ångfinka.

*Under-
sökning av
ångfinkan.*

Vid övertagande av ångfinka skall ångfinkeldaren tillse att tillräckligt förråd med bränsle och vatten finnes samt, om detta icke är fallet, ombesörja förrådets fyllande eller anmäla förhållandet för närmaste befäl. Om pannan omedelbart förut varit använd, skall den övertagande eldaren särskilt förfråga sig hos den avlämnande, huruvida denne förmärkt någon bristfällighet å ångfinkan eller värme-

ledningen, varpå eldarne gemensamt skola övertyga sig om att tillräckligt med vatten finnes i pannan, att provkranarna tjänstgöra, att behövliga redskap, främst kolskyffel och reservslang, äro i gott skick. Vid denna undersökning funna bristfälligheter skola av den övertagande ångfinkeldaren anmälas till närmaste maskinbefäl. Är felet av den beskaffenhet, att eldaren anser det riskabelt att använda finkan, skall han därom underrätta tågbefälhavaren eller stationsföreståndaren.

Sedan undersökningen av ångfinkan är avslutad, skall ångfinkeldaren, innan ånga pådrages, själv övertyga sig om, att alla värmeledningsslangar äro behörigen sammankopplade och slutkranar påsatta samt, om detta ej är fallet, vid behov själv verkställa eller vara behjälplig med hopkopplingen.

*Tillsyn av
vagnsätt och
ledning.*

Sedan ånga påsläppts skall ångfinkeldaren tillse, att samtliga förskruvningar och avtappningsventiler äro täta, att slutkranen är öppnad och att pysrören till värmeelementen äro öppna. Då avtappningsventilerna blåsa, skall han söka åstadkomma tätning genom knackning å ventilhusen. Tiltäppta pysrör upprensas medels rensnål.

Användes ångfinkan till förvärmning av stillastående tågsätt, skall ångfinkeldaren vid stark kyla hålla värmelådorna tillslutna å elementen i vagnarna närmast finkan, enär ångans framkomst till de bakre vagnarna härigenom något påskyndas. Så snart temperaturen i någon vagn uppnått + 16° C.,

*Förvärm-
ning.*

men i andra vagnar är avsevärt lägre, stängas samtliga värmelådor i förstuämnda vagn.

Vid uppvärmning av kalla vagnar skall beaktas, att luften i desamma uppvärms långt hastigare än trävirke och stoppningar, varför man i dylikt fall om möjligt bör låta temperaturen uppgå till fullt 20° . Har temperaturen i vagn, som uppvärmts från 0° eller därunder, uppdrivits till 20° och denna temperatur varit rådande någon timme, bör uppvärmningen minskas och temperaturen tillåtas nedgå till omkring 18° .

Märker ångfinkeldare, att ångan ej går igenom alla för värmning tillkopplade vagnar eller synes det ovisst, huruvida vagnarna hinna att till föreskriven tid uppvärmas till föreskriven temperatur eller ett par grader därunder, skall han härom ofördröjligen göra anmälan till vagns- eller stationsbefäl.

*Inställande
av slutkran.*

Så snart vatten upphört att framkomma genom den vid ångans pådragning helt öppna slutkranen, skall denna tillstrypas så att blott en smal ångstråle framkommer genom densamma. Att lämna slutkranen fullt öppen, då blott ånga framkommer, medför nämligen icke blott onödigt slöseri med ånga med åtföljande, utsikten skymmande ångmoln, utan även försämring av elementens uppvärmning, i det ångtrycket i slutet av ledningen på grund av utströmningen genom den helt öppna slutkranen blir så ringa, att föga ånga uppgår i grenrören till elementen.

Vid övertagande av ångfinka skall ångfinkeldaren jämföra manometrarna å pannan och å värmeledningen genom att stänga båda kikarna till finkans värmeledning och pådraga ånga för fullt. Visa manometrarna olika tryck eller förefinnas fel å rör eller förskruvningar, skall detta genast anmälas för maskinbefälet.

*Prövning
av manometrar.*

Så snart ångfinkeldare funnit, att ångan går igenom de vagnar, som skola värmas från ångfinkan, samt att uppvärmningen i övrigt fortgår normalt, skall han anmäla förhållandet till vaguskötaren, då sådan tjänstgör å tåget, eller eljes till tågchefhavaren.

*Anmälan
att värmeledningen
är klar.*

2. Att iakttaga under tjänstgöring å ångfinka.

a. Pannans skötsel.

Ångtrycket skall hållas i närheten av det för pannan högsta tillåtna, men dock ej så nära detta, att avblåsning genom säkerhetsventilerna riskeras. Inträffar likväl detta å station och å plats, där trafikanter uppehålla sig, skall eldaren inmata vatten i pannan och om behövt hopskjuta fyren. Eldningen skall göras med små påeldningar, varvid bränslet sönderslås i knytnävstora eller mindre stycken, och skall ångfinkeldaren synnerligen noga bemöda sig sköta påeldningen så, att minsta möjliga rök uppstår, särskilt i tunnlar,

Eldning.

å stationer och framför allt i banhallar. Rökutvecklingen skall minskas, dels genom att påeldningarna hållas små, dels genom att eldstadens lucka eller luckor ställas något öppna strax efter påeldningen. Då påeldning behöver göras vid stillastående tåg eller vagnsätt å station, skall ångfinkeldaren gå ut och kontrollera rökutvecklingen. Råder vind med sådan riktning, att den driver röken mot stations- eller annan byggnad eller plats i närheten av ångfinkan, där människor uppehålla sig, skall ångfinkeldaren om möjligt uppskjuta påeldningen eller göra densamma så svag som möjligt.

Då tåget befinner sig å linjen, skall ångfinkeldaren genom studium av tidtabellen söka beräkna tågets ankomsttid till station, där uppehåll göres, samt rätta eldningen därefter, så att fyren vid ankomsten till sådan station är väl genombränd samt i sådant skick, att påeldning å stationen vid kortare uppehåll ej erfordras. Ångtrycket skall dessutom vara så nedbringat, att inmatning av vatten under kortare uppehåll ej behöver ske, utan eldaren hava tid att ägna nödig tillsyn av de till ångfinkan kopplade vagnarna. Han skall därvid söka träffa vagnskötaren eller tågchefhavaren för att efterhöra, huruvida uppvärmningen är tillfredsställande samt i motsatt fall vidtaga nödig åtgärd.

*Vatten-
stånd.*

Har vattenståndet sjunkit så långt, att vatten ej synes i vattenståndsglaset, får vatten ej inmatas och ej heller ångtrycket hastigt

minskas genom att hastigt utsläppa ångan. Säkerhetsventilerna få ej vidröras, vare sig de avblåsa ånga eller ej. Fyren hoprakas och släckes helt eller delvis med vatten eller snö; först då manometern visar 0,5—0 kg tryck och någon läckning hos pannan ej kan förmärkas, får vatten inmatas med handpumpen, där sådan finnes, eller i annat fall sedan ångtrycket fullständigt nedgått, intagas medels slang eller på annat sätt.

Vid slagging skall tillses, att dylik ej *Slagging.* utföres å plats, där obehag och skada därav kunna åstadkommas, såsom t. ex. i växlar och korsningar, å viadukter, i banhallar eller å platser, som måste passeras av trafikanter. Där så är möjligt och särskilt vid stark blåst. då gnistor från slaggen kunna föras till lättantändliga föremål, såsom halm, torv, sophög e. d. och då tåg strax därefter skall passera över slagghögen, skall densamma utrakas och omsorgsfullt släckas.

b. Kol- och vattentagning.

Kol- och vattentagning skall med största skyndsamhet ske å härför bestämda stationer, i vilket arbete ångfinkeldaren skall deltaga samt tillse, att vattenarmar, slangar och landgångar återföras i rätta lägen. Under vattentagningen skall han noga aktgiva på, att vattnet i tid avstänges, så att det ej rinner över och blöter ned plattformar o. d. Vid koltagningen skall han tillse, att kol ej

spillars. Då tiden det medgiver, skall han uppskyffla spillda kol samt borthacka isbildning som uppstått genom frysning av spillvatten vid vattentagning.

c. Åtgärder vid slangbrott.

Märker ångfinkeldare, att värmeledningslang under tågets gång sprungit sönder, skall han om möjligt därom underrätta tågbefälhavaren samt genast avstänga ångan, såvida ej stark kyla är rådande. Då detta är fallet, skall han med eller utan avbrott påsläppa så mycket ånga på värmeledningen att dess frysning om möjligt förhindras. Vid första möjliga tillfälle skall den brustna slangen utbytas.

Så snart reservslangen måst tillgripas, skall ny sådan ofördröjligen anskaffas. Finnas ej slangar å stationen eller medgiver ej tiden hämtandet av desamma, skall ångfinkeldaren genom tågbefälhavaren eller stationsbefälet begära telegrafisk anhållan till närmast i tågets väg liggande station, där slangar finnas, att dylika hållas i beredskap vid tågets ankomst.

d. Frånkoppling av vagnar.

Då tåg närmar sig station, där frånkoppling av ångfinka eller isärkoppling av de till ångfinkans värmeledning kopplade vagnarna skall äga rum, får ångfinkeldaren, särskilt

vid stark kyla, icke avstänga ångan, förrän tåget inkommit å stationen. Företages icke inom några minuter isärkoppling av värmeledningen, skall ångfinkeldaren göra sig under rättad, när sådan är att förvänta och därefter avgöra, huruvida ånga ånyo skall påsläppas för att hindra frysning i värmeledningen eller hos vagn- eller trafikbefäl begära förhållningsorder, med framhållande för det senare risken av, att värmeledningen står utan ånga.

e. Bromsning.

Är ångfinkan ej bromsad med genomgående bromsinrättning, skall ångfinkeldaren, jämte övriga göromål, å sin finka utföra en bromsares åliggande och har därför att i tillämpliga delar ställa sig till efterrättelse »Instruktion för bromsare» och de särskilda föreskrifter, som i berörda hänseende varda honom meddelade.

3. Att iakttaga vid avlämnande av ångfinka.

Vid personalbyte å ångfinka får ångfinkeldaren ej lämna sin post — såvida ej tillstånd därtill erhållits av tågchefhavaren, vagn- eller stationsbefäl — förrän den övertagande eldaren infunnit sig samt efter gemensam besiktning förklarar sig hava övertagit ångfinkan. Gives nyss nämnd tillstånd av

annan person än tågchefhavaren, skall ångfinkeldaren underrätta denne därom, innan han avlägsnar sig.

När ångfinkeldare efter slutad tjänstgöring lämnar ångfinka, från vilken ånga under viss tid ej skall lämnas, skall han intaga fullt vatten i pannan samt utraka fyren eller lägga s. k. reservfyr. I sistnämnda fall skall trycket nedbringas till 3 kg. under det högsta tillåtna. Han skall därefter verkställa avtappning av vatten ur för sönderfrysning utsatta ledningar samt anmäla de felaktigheter, som av honom själv ej kunna avhjälpas till närmaste befäl. Är fel av den beskaffenhet, att ångfinkan ej utan fara kan tagas i bruk före felets avhjälpande, skall han uttryckligen framhålla detta för vederbörande vagn- eller stationsbefäl, så att säkerhet vinnes, att finkan icke tages i bruk i dylikt skick.

Ångfinkeldare, som vid slutad tjänstgöring ej anmält någon felaktighet å av honom skött ångfinka, är ansvarig för att densamma av honom avlämnats i fullt tjänstdugligt skick.

Stockholm i december 1917.

KUNGL. JÄRNVÄGSSTYRELSEN.
